

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

St.prp. nr. 78

(1999-2000)

Endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler

Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 2. juni 2000, godkjent i statsråd samme dag.

1 Bakgrunn

I henhold til Stortingets behandling av St prp nr 52 (1998-99) «Om Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler» er 18 bedrifter gitt tilbud om nye kraftkontrakter på myndighetsbestemte vilkår med varighet på 20 år fra 1.1.2001, jf. Innst. S. nr. 233 (1998-99). Videre er AS Saudefaldene, Elkem ASA og AS Tyssefaldene tilbudt å inngå avtaler om leie av vannfallrettigheter og kraftanlegg for 30 år fra 1.1.2001 vedrørende henholdsvis Saudavassdraget, Svelgen I og II og Tysso II.

Prisvilkårene er basert på markedsverdier, justert for verdien av ytelser som industrien må stille til rådighet, jf. kapittel 4 og 5 i St prp nr 52 (1998-99).

For kontraktene var det vilkår om at alle eksisterende kontrakter på myndighetsbestemte vilkår skulle termineres 1.1.2001. For leieavtalene var det vilkår om at eksisterende leieavtaler vedrørende Saudavassdraget og Svelgen I og II skulle termineres 1.1.2001, og at eiendomsretten til Sauda IV og Tysso II skulle overdras til Statkraft SF fra samme tidspunkt. Bedriftens/leietakers rettigheter og plikter knyttet til eksisterende avtaleforhold skulle reflekteres i prisen i de nye kraftkontraktene og leieavtalene. Hovedhensikten med termineringsvilkåret var å bidra til at den prisøkningen som flere av bedriftene står framfor, ville foregå over et lengre tidsrom. For noen av bedriftene ville terminering av eksisterende avtaler gi en pris i den nye avtalen som ville vært vesentlig lavere enn markedsprisen framover, jf. kapittel 5.6 og 5.7 i St prp nr 52 (1998-99).

EFTA Surveillance Authority (ESA) har bedt om detaljert informasjon om kontraktene og leieavtalene som industrien er tilbudt i henhold til St prp nr 52 (1998-99). Departementet har besvart henvendelsene. Bakgrunnen er en klage til ESA fra Miljøstiftelsen Bellona. Bellona hevder at prisvilkårene i kontraktene som tilbys i henhold til St prp nr 52 (1998-99) er lavere enn prisen i langsiktige markedskontrakter, og således innebærer ulovlig statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61.

I brev av 12.5.2000 uttaler ESA at vilkåret om terminering av eksisterende myndighetsbestemte kontrakter og leieavtaler innebærer at de nye kontraktene og leieavtalene kan inneholde statsstøtte. Det framgår av brevet at ESA vil åpne formell prosedyre i henhold til ODA-avtalen Protokoll 3 artikkel 1 dersom Statkraft og bedriftene inngår kontrakter eller leieavtaler som innebærer terminering av eksisterende kontrakter eller leieavtaler. ESA uttaler for øvrig at prisen i kontrakter som ikke omfattes av termineringsvilkåret synes å samsvare med markedsvilkår. ESAs brev av 12.5.2000 er gjengitt i vedlegg 1.

2 Departementets vurderinger

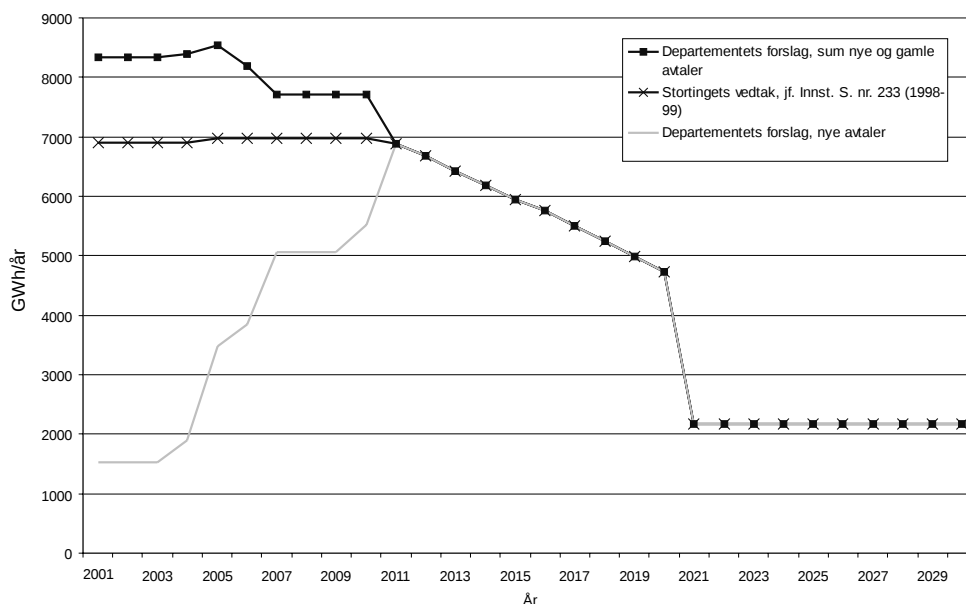
2.1 Generelt

Departementet viser til at vilkåret om terminering av eksisterende avtaleforhold og justering av prisen i nye kontrakter og leieavtaler, innebærer en økonomisk konvertering av eksisterende rettigheter og forpliktelser inn i nye avtaleforhold, basert på markedsmessige prinsipper. Dette innebærer ikke etter Regjeringens mening at de aktuelle nye kraftkontraktene og leieavtalene vil inneholde ulovlig statsstøtte.

Regjeringen foreslår likevel at vilkåret om terminering av eksisterende avtaleforhold oppheves. Det legges vekt på at industrien har behov for en avklaring av langsiktige kraftvilkår nå. Både omfanget og utfallet av en formell prosedyre er usikkert. Videre må det antas at en slik prosess kan bli langvarig. Dersom ikke vilkåret om terminering av eksisterende avtaler fjernes, vil det i praksis innebære at inngåelse av nye kontrakter og leieavtaler utsettes på ubestemt tid. Det er Regjeringens vurdering at verken industrien, de berørte lokalsamfunn eller Statkraft vil være tjent med dette.

Regjeringens forslag innebærer at eksisterende kontrakter og leieavtaler løper uendret fram til ordinært utløpstidspunkt. Dette omfatter kontrakter til 11 bedrifter, samt leieavtaler vedrørende Saudavassdraget og Svelgen I og II. Tilsvarende skjer det ingen endringer i eierforholdene for Tysso II og Sauda IV før anleggene ordinært tilfaller Statkraft, henholdsvis 31.12.2006 og 31.12.2009. I disse tilfellene vil forslaget innebære at de nye kontraktene/leieavtalene starter opp senere, og/eller omfatter lavere kraftmengde de første årene, enn det som følger av Stortingets tidligere vedtak.

Figur 2.1 illustrerer hvordan volumene i kontraktene og leieavtalene vil utvikle seg, sammenholdt med volumutviklingen basert på Stortingets tidligere vedtak. I figuren er det forutsatt at alle bedriftene som nå vil bli gitt tilbud om nye kontrakter og leieavtaler, aksepterer tilbudet fullt ut.

Figur 2.1 viser Statkrafts maksimale forpliktelser for årene 2001-2030 inklusive leieavtaler

Regjeringen mener det er hensiktsmessig at det ikke foretas større endringer enn nødvendig i forhold til de vilkårene som tidligere er vedtatt av Stortinget. Store endringer i vilkårene kan forsinke inngåelsen av nye kontrakter og leieavtaler. Det vises til at Statkraft og de respektive parter har ført forhandlinger i nærmere ett år, basert på vilkårene vedtatt av Stortinget. Videre har ESA fått et omfattende materiale om nye kontrakter og leieavtaler til vurdering i forhold til EØS-avtalens statsstøtteregler, basert på samme grunnlag.

Regjeringens forslag til endringer og presiseringer følger nedenfor. Det legges for øvrig til grunn at vilkårene blir slik Stortinget tidligere har vedtatt. Det vises til St prp nr 52 (1998-99), Innst. S. nr. 233 (1998-99), departementets brev til Energi- og miljøkomiteen av 8.6.99 om kraftkontrakt på forretningsmessige vilkår mellom Statkraft og Odda smelteverk og om disponering av kraft fra Tyso II etter 2006, og til Budsjett-innst. S. nr. 9 (1999-2000) vedrørende vilkår om tilskudd til Vestnorsk Industriadmuseum knyttet til leieavtale for Tyso II.

2.2 Fastsettelse av nye kontraktsvolumer

I henhold til tidligere stortingsvedtak tilbys sju av bedriftene kraftkontrakter som dekker inntil 70 prosent av kraftbehovet, mens de resterende bedriftene tilbys kraftkontrakter som dekker inntil 50 prosent av kraftbehovet. Dog kan ikke nye myndighetsbestemte kontrakter og annen krafttilgang per 1.1.1999 utgjøre mer enn 90 prosent av kraftbehovet. Videre er det forutsatt at behovsvilkåret er oppfylt. Det vises til St prp nr 52 (1998-99), kapittel 2.2.

Det foreslås at disse reglene fortsatt legges til grunn. Eksisterende kontrakter med Statkraft på myndighetsbestemte vilkår hensyntas på samme måte som annen eksisterende krafttilgang.

Volumet i eksisterende kontrakter med Statkraft på myndighetsbestemte vilkår fastsettes i henhold til Statkrafts kontraktsforpliktelser. For bedrifter som i senere tid er tildelt kraftkontrakter til nye prosjekter i henhold til St prp nr 104 (1990-91), og som er i en opptrappingsfase, legges fullt kontraktsvolum til grunn. Dette er konsistent med at bedriftens kraftbehov i disse tilfellene set-

tes høyere enn faktisk forbruk i 1996-98, som er gjeldende for øvrige bedrifter, jf. kapittel 2.2 i St prp nr 52 (1998-99).

Ovennevnte bestemmelser resulterer i et «maksimaltilbud» til bedriftene fra Statkraft. Regjeringen foreslår at bedriftene kan velge å inngå kraftkontrakt med lavere volum enn dette. Det forutsettes at avtalt kontraktsvolum for hvert år må utgjøre en lik forholdsmessig andel av den kraftmengde som følger av maksimaltilbudet.

I vedlegg 2 er det gitt et skjematisk eksempel på hvordan volumet i nye kontrakter fastsettes.

Regjeringen legger til grunn at nye kontrakter på myndighetsbestemte vilkår tilbys de bedriftene som tidligere er tilbudt kontrakt i henhold til Stortingets behandling av St prp nr 52 (1998-99), med unntak av Øye smelteverk. Øye smelteverk har i brev til departementet avslått tilbud om ny kraftkontrakt på myndighetsbestemte vilkår. Øye smelteverk har ikke eksisterende kontrakter med Statkraft på myndighetsbestemte vilkår.

2.3 Leieavtalene

AS Saudefaldene tilbys leieavtale for Saudavassdraget fra 1.1.2010. Leieavtalen vil det første året kun omfatte Sauda IV, da dette kraftverket tilfaller Statkraft 31.12.2009. Fra 1.1.2011 omfatter leieavtalen også Sauda I-III, etter at avtalen om foregrepet hjemfall utløper.

Elkem ASA tilbys ny leieavtale for Svelgen I og II fra 1.1.2011, etter at nåværende leieavtaler utløper.

AS Tyssefaldene tilbys ny leieavtale for Tysso II fra 1.1.2007, etter at anlegget tilfaller Statkraft 31.12.2006.

2.4 Prisene i kontraktene og leieavtalene

I samsvar med Stortingets behandling av St prp nr 52 (1998-99) har departementet lagt til grunn at kraftkontraktene indekseres med 50 prosent av endringen i konsumprisindeksen og med 50 prosent av endringen i prisindeksen for førstegangs omsetning innenlands (engrosprisindeksen). Som en følge av dette er kontraktsprisene, regnet i 1999-kroner, justert i forhold til det som framgår av tabell 5.1 i St prp nr 52 (1998-99). Prisene er også justert for å ta hensyn til at Stortinget vedtok at kontraktsvolumet skal trappes ned mindre fra 2011 enn det som var foreslått i proposisjonen. Bedriftene ble underrettet om disse prisene kort tid etter Stortingets behandling av St prp nr 52 (1998-99). Disse prisene vil fortsatt gjelde.

Prisen på leieavtalene som er oppgitt i St prp nr 52 (1998-99) er forutsatt oppstart i 2001 og 2002. Siden leieavtalene i henhold til herværende proposisjon først skal ta til å gjelde mange år fram i tid, må prisene justeres. Prisen i de tre leieavtalene blir individuelle, fordi leieavtalene starter opp i ulike år. Departementet vil fastsette prisene etter de prinsipper og det grunnlag som tidligere er vedtatt av Stortinget, jf. kapittel 5.3-5.5 i St prp nr 52 (1998-99), og som er vurdert av ESA.

2.5 Andre vilkår

Det legges til grunn at prinsippene vedrørende anvendelsesbegrensninger vedtatt av Stortinget ved behandlingen av St prp nr 52 (1998-99) ikke endres, jf. kapittel 3 i proposisjonen. Regjeringen foreslår derfor at vilkårene for anvendelsesbegrensninger når det gjelder eksisterende myndighetsbestemte kontrakter, avtaler eller konsesjoner, blir tilsvarende de som gjelder for de nye kontraktene og leieavtalene. Disse nye vilkårene skal gjelde fra undertegnelse av de nye kontraktene og leieavtalene. Det justerte behovsvilkåret gjelder allerede alle myndighetsbestemte avtaler, jf. kapittel 3.2 i St prp nr 52 (1998-99). Dersom vilkårene brytes, skal således både eksisterende og nye kontraktsvolum på myndighetsbestemte vilkår med Statkraft reduseres. For leieavtalene må kraft selges tilbake til Statkraft til samme pris som i de aktuelle leieavtalene. Dette gjelder også nye kontraktsvolum og leieavtaler som først kommer inn etter at eksisterende kontrakter og leieavtaler løper ut. Når bedrifter både har nye og eksisterende kontrakter samtidig, reduseres volumene i disse kontraktene proposjonalt. Det vises for øvrig til bestemmelsene i kapittel 3 i St prp nr 52 (1998-99).

I henhold til St prp nr 52 (1998-99) kan en bedrift si opp sin kraftkontrakt med ett års varsel. Leietaker kan si opp sin leieavtale med tre års varsel. Opphevelse av termineringsvilkåret vil innebære at de fleste kontraktene får redusert leveringsvolum de første årene, og leieavtalene starter opp i årene 2007-11. Departementet presiserer at oppsigelsestiden tidligst regnes fra dato for kontraktens eller leieavtalens ikrafttredelse. For kontrakter som er i en opptrappingsfase fastsettes oppsigelsestiden slik at leveransen i oppsigelsestiden tilsvarende maksimalt årsvolum i kontrakten. Dette sikrer at de reelle endringene fra St prp nr 52 (1998-99) blir minst mulig.

I henhold til Budsjett-innst. S. nr. 9 (1999-2000) er det en forutsetning for leieavtalen for Tysso II at AS Tyssefaldene betaler 10 mill. kroner per 1.1.2001 til et fond, som skal disponeres av Vestnorsk Industriadmuseum (VIM) for opprustning av kraftanlegget Tysso I til museum. Videre skal AS Tyssefaldene årlig innbetale 0,5 mill. kroner i driftstilskudd fra 1. januar 2001 til og med 1. januar 2030 (1999-kroner). AS Tyssefaldenes forpliktelser vedrørende årlig driftstilskudd skal komme til fradrag i den pris som selskapet betaler til Statkraft for leie av Tysso II.

Ny leieavtale for Tysso II starter opp 1.1.2007, etter at anlegget tilfaller Statkraft. Regjeringen foreslår at Statkraft pålegges å betale det årlige tilskuddet på 0,5 mill. kroner frem til leieavtalen mellom AS Tyssefaldene og Statkraft starter opp.

Leieavtalene gir industrien førsterett til videre utbygging i vassdragene. Det er satt frister for søknad om konsesjon for utbygging mv, jf. kapittel 2.3 i St prp nr 52 (1998-99). Regjeringen finner ikke grunnlag for å endre disse fristene. Det er forutsatt at Statkraft i visse tilfeller kan søke om konsesjon for utbygging og overta driften av anleggene. I så fall legger Regjeringen til grunn at Statkraft skal tilby leietaker kraftkontrakt til erstatning for kraftmengder som tilfaller Statkraft, med vilkår som reflekterer leietakers rettigheter og plikter i henhold til eksisterende avtaler og konsesjoner, og i henhold til ny leieavtale.

2.6 Frister for inngåelse av nye kraftkontrakter og leieavtaler

I henhold til Stortingets behandling av St prp nr 52 (1998-99) er det forutsatt at Statkraft og bedriftene og leietakerne må inngå kraftkontraktene og leieavtalene innen 1.7.2000.

Opphevelse av vilkåret om terminering tilsier at fristen for inngåelse av kraftkontrakter og leieavtaler settes noe senere enn 1.7.2000. Regjeringen legger til grunn at Statkraft og bedriftene må inngå kraftkontraktene og leieavtalene innen 15.9.2000.

Det foreslås at departementet kan utsette fristen for kontraktsinngåelse og oppstart i inntil ett halvt år i spesielle tilfeller. Dersom utsettelse av kontraktsinngåelse innebærer forsinket oppstart vil det medføre økt pris i kraftkontrakt, jf. kapittel 5 og 6 i St prp nr 52 (1998-99). Status for forhandlingene mellom industrien og Statkraft gir grunnlag for en streng praktisering av ovennevnte tidsfrister.

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer at de eksisterende kontraktene og leieavtalene opprettholdes fram til ordinært utløpstidspunkt, og at nye kontrakter og leieavtaler fases inn etter hvert som de gamle avtalene går ut. Prisen i leieavtalene og i de fleste kontraktene blir høyere enn om termineringsvilkåret opprettholdes. På den annen side vil prisen i de gamle kontraktene og leieavtalene ikke bli endret før de ordinært løper ut.

Flere av bedriftene vil med dette forslaget stå overfor en relativt stor prisøkning når de gamle kontraktene løper ut.

Ytelsene som industrien påtar seg i de nye kontraktene og leieavtalene, jf. kapittel 4 og 5 i St prp nr 52 (1998-99), er ikke aktuelle å ta inn i de eksisterende kontraktene og leieavtalene. Disse bidragene fra industrien til tørrårs-sikring, effektregulering og effektiv energibruk vil derfor ikke komme inn like raskt i henhold til Regjeringens forslag som tidligere.

I St prp nr 52 (1998-99), kapittel 7, er det vist til at prisvilkårene er justert for verdien av ytelsene som industrien må stille til rådighet, jf. kapittel 4 i St prp nr 52 (1998-99). Verdien av disse ytelsene vil delvis tilfalle Statkraft og delvis hele kraftsystemet. Det var varslet at man i forbindelse med statsbudsjettet for 2001 ville komme tilbake til spørsmålet om eventuell kompensasjon til Statkraft for dette. Det var antatt at det på dette tidspunkt ville være avklart hvilket omfang nye kontrakter og leieavtaler vil få. På grunn av de endringer som Regjeringen nå har foreslått, med tilhørende utsettelse av frister, må Regjeringen komme tilbake til spørsmålet om eventuell kompensasjon til Statkraft på et senere tidspunkt.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Olje- og energidepartementet ligger ved.

Forslag til vedtak om endringer i vilkårene for Statkrafts industrikontrakter og leieavtaler

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet får fullmakt til å tilby nye kontrakter og leieavtaler til de bedrifter og på de vilkår som er gjort rede for i proposisjonen.

Vedlegg 1**Brev av 12.05.2000 fra EFTA Surveillance Authorities
(ESA)**

«The EFTA Surveillance Authority refers to the letter of 8 May 2000 from the Ministry of Petroleum and Energy, received and registered by the Authority on 10 May 2000 (Doc. No: 00-3577 A), containing information on the system of allocating energy contracts by the Norwegian authorities through Statkraft SF to individual companies.

The Authority would like to inform your authorities that, based on the information we have received so far, the Authority is of the view that contracts foreseen in St prp nr 52 may contain aid. Termination clauses in the proposed contracts imply that enterprises with existing contracts («statkraftskontrakter») and leases («leieavtaler») will be conferred benefits for an extended period of time. On the other hand, for enterprises not having existing contracts, i.e. not affected by the termination clause, the price conditions outlined in St prp nr 52 seem to be comparable to market conditions.

If Statkraft and the enterprises mentioned in St prp nr 52 conclude contracts under the conditions currently laid down, i.e. containing termination clauses, the Authority would be obliged to open proceedings according to Article 1 of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement.

This letter does not prejudice the future position of the Authority with respect to further examination of the system of energy contracts allocated by the Norwegian authorities to individual companies.»

Vedlegg 2**Eksempel på fastsettelse av nytt kontraktsvolum**

Det tas utgangspunkt i en bedrift med et kraftbehov per 1.1.1999 på 1000 GWh/år. Det antas at bedriften er tilbudt en ny kontrakt i henhold til St prp nr 52 (1998-99) som dekker inntil 70 % av kraftbehovet. Videre antas det at bedriften har to eksisterende myndighetsbestemte kontrakter. Den ene kontrakten (Kontrakt 1) er på 100 GWh/år og løper ut 31.12.2004, mens den andre (Kontrakt 2) er på 300 GWh/år og løper ut 31.12.2006. I tillegg til dette antas det at bedriften har en kommersiell kontrakt på 300 GWh/år som løper ut 31.12.2007. Tabellen nedenfor illustrerer kontraktsvolumet til bedriften i henhold til Regjeringens forslag.

Tabell 3.1: . Eksempel på fastsettelse av kontraktsvolum. GWh/år

År	A Kommersiell kontrakt	B Eksisterende myndighetsbe- stemt kontrak- ter	C Maksimalt kontraktssvo- lum i nytt opp- legg	D 2/3 av maks- imalt tilbud	E 1/3 av maks- imalt tilbud
2001	300	400	200	133	67
2002	300	400	200	133	67
2003	300	400	200	133	67
2004	300	400	200	133	67
2005	300	300	300	200	100
2006	300	300	300	200	100
2007	300		600	400	200
2008			700	467	233
2009			700	467	233
2010			700	467	233
2011			665	443	222
2012			630	420	210
2013			595	397	198
2014			560	373	187
2015			525	350	175
2016			490	327	163
2017			455	303	152
2018			420	280	140
2019			385	257	128
2020			350	233	117

Kolonne A viser volumet i den kommersielle kontrakten, mens kolonne B viser summen av de to myndighetsbestemte kontraktene. Videre viser kolonne C den nye kontrakten som tilbys fra 1.1.2001 i henhold til foreliggende forslag. Prinsippene for fastsettelse av volumet i kolonne C er beskrevet nedenfor.

Bedriften er tilbudt et volum i ny kontrakt som dekker inntil 70 prosent av kraftbehovet, det vil si inntil 700 GWh/år. Videre skal bedriftens samlede krafttilgang per 1.1.1999 ikke overstige 90 prosent av kraftbehovet, det vil si 900 GWh/år. Bedriftens samlede krafttilgang inkluderer den kommersielle kontrakten og de to eksisterende kontraktene på myndighetsbestemte vilkår (Kontrakt 1 og Kontrakt 2).

Som følge av fjerningen av termineringsvilkåret, vil de eksisterende myndighetsbestemte kontraktene løpe frem til ordinært utløp. Av dette følger det at den nye kontrakten maksimalt har et volum på 200 GWh/år ved oppstart 1.1.2001. Volumet øker til 300 GWh/år fra 1.1.2005 når Kontrakt 1 utløper, og til 600 GWh/år fra 1.1.2007 når Kontrakt 2 utløper.

Fra 1.1.2008 øker kontrakten til 700 GWh/år, som følge av at den kommersielle kontrakten også utløper. Kontrakten trappes ned fra og med 2011.

Kolonne D og E viser eksempler på alternative volumer bedriftene kan velge dersom de ikke ønsker maksimalt volum.

Tilsvarende prinsipp gjelder for bedrifter som er tilbudt en ny kontrakt som dekker inntil 50 prosent av kraftbehovet.

Enkelte kontrakter utløper på andre datoer enn 31.12. I slike tilfeller fases volumet i ny kontrakt inn fra dato for utløp av eksisterende kontrakt.
